

Woensdag 4 juli, 2018
10:00-11:00

Spreektekst Theodor Kockelkoren

Technische briefing Tweede Kamer over het SodM-advies over de versterkingsopgave in Groningen naar aanleiding van de afbouw van de gaswinning

.....

Geachte voorzitter,

Hartelijk dank voor de uitnodiging om vandaag hier SodM in de gelegenheid te stellen ons advies omtrent de versterkingsopgave uit oogpunt van veiligheid in Groningen toe te lichten.

Dames en heren, de mensen in Groningen lopen op hun tandvlees. Onzekerheid rondom de gaswinning, de versterking en het risico op aardbevingen heeft de afgelopen jaren veel van de mensen gevraagd aldaar. De onzekerheid, ontbreken van perspectief en gevoel van onveiligheid heeft de mensen daar murw, soms zelfs moedeloos gemaakt.

Gelukkig is er nu duidelijkheid. Duidelijkheid omtrent de gaswinning. Die wordt afgebouwd, niet naar 12 miljard bcm per jaar zoals wij hadden geadviseerd maar naar nul. Voor de komende jaren weten wij het afbouwpad voor de gaswinning in Groningen, en daarmee kunnen we inzichtelijk maken voor de Groningers wat dit betekent voor het veiligheidsrisico. Wordt het in Groningen nu echt veiliger? Het antwoord daarop is volmondig JA! Het afbouwen van de gaswinning heeft significante effecten op de seismische dreiging in Groningen. De kans op aardbevingen, ook de zware, halveert in 2023 en gaat daarna verder omlaag. In 2027 is de kans met een factor drie afgenomen.

Het is belangrijk dat er nu ook snel duidelijkheid komt voor de mensen in Groningen omtrent de versterkingsopgave. De afgelopen jaren duikelden de getallen over elkaar heen over het aantal onveilige huizen, waarbij het getal van 22.000 bij veel mensen erin is geprent. Nu is dat getal flink naar beneden gegaan. Dat is geen gemakkelijk bericht, dat besef ik heel erg goed. Ik heb de afgelopen week veel in Groningen veel terechte en begrijpelijke vragen van mensen beantwoord. Naast gevoelens van wantrouwen, is mijn indruk dat mensen ook heel goed aanvoelen dat als de gaskraan dicht gaat er uiteindelijk minder gebouwen versterkt hoeven te worden.

Maar wat is er dan nu nodig? De Mijnraad heeft afgelopen maandag haar advies gepresenteerd. De aantallen gebouwen die de Mijnraad noemt komen uit het rapport van SodM. Net als SodM ziet de Mijnraad dat er zo'n 7200 gebouwen in aanmerking komen voor versterking. De Mijnraad adviseert daarnaast om ook een versterking aan te bieden aan alle mensen waarvan het huis weliswaar aan de veiligheidsnorm voldoet, maar waar verwachtingen zijn gewekt. Volgens de Mijnraad zijn dit zo'n 2200 gebouwen. Als alle burgers die voor de keuze worden gesteld ja zeggen tegen de versterking, zouden er volgens de Mijnraad 9400 gebouwen versterkt gaan worden. SodM kan dit advies van de Mijnraad onderschrijven mits aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan.

Voordat ik op deze randvoorwaarden in ga, wil nog twee dingen toelichten: 1) Waarom lijken de getallen van de Mijnraad en SodM anders?, en 2) Waarom is de onzekerheidsmarge zo belangrijk?

Waarom lijken de getallen anders?

Over de getallen die anders lijken. Als de Mijnraad en SodM beide uitgaan van 7200 gebouwen, hoe komt het dat de Mijnraad lijkt te spreken over 1500 gebouwen en SodM over 5000 gebouwen? De Mijnraad noemt 1.500 gebouwen die niet aan de norm voldoen en sowieso versterkt moeten worden. Geen keuze voor bewoners. De Mijnraad noemt daarnaast 5.700 gebouwen die niet aan de norm voldoen met een onzekerheidsmarge. De Mijnraad vindt dat mensen hier zelf moeten kunnen kiezen: versterken of niet. Samen zijn dit de 7200 gebouwen. Deze komen allemaal in aanmerking voor versterking volgens de Mijnraad.

SodM maakte een andere doorsnijding van de 7200 gebouwen. Wij benoemden allereerst een groep van 5000 gebouwen die in aanmerking komen voor versterking. Deze gebouwen zullen de komende jaren, sommige zelfs langer dan tien jaar, niet aan de veiligheidsnorm voldoen als ze niet versterkt worden. Wij constateerde ook dat zo'n 2200 gebouwen met zo'n twee jaar aan de veiligheidsnorm gaan voldoen. Ook al ga je in gesprek met mensen en gebouwen versterken, tegen de tijd dat versterking klaar is, voldoet het gebouw al aan de veiligheidsnorm. Ons advies was dan ook om deze 2200 gebouwen niet te versterken. De 5000 en de 2200 zijn eveneens samen 7200.

SodM kan dan ook het advies van de Mijnraad onderschrijven dat zo'n 7200 gebouwen in aanmerking komen voor versterking. De Minister heeft aangegeven het advies over te nemen. SodM is dan ook verheugd dat de Minister de adviezen overneemt om niet alleen de 1500 maar ook de 5700 gebouwen (samen de 7200 gebouwen) voor versterking in aanmerking te laten komen. Hij heeft deze toezegging uitgewerkt in de brief die gisteren aan uw kamer is toegestuurd.

Deze brief maakt het verhaal overigens niet makkelijker. Deze brief spreekt namelijk opeens over adressen. Als u onthoudt dat de 7000 adressen die het kabinet noemt overeenkomen met de groep van 5700 gebouwen die de Mijnraad noemde en dat de groep van 1600 adressen die het kabinet noemt overeenkomt met de groep van 1500 gebouwen die de Mijnraad noemde, dan kunt u de aansluiting weer maken met de 7200 gebouwen die nu in aanmerking komen voor versterking.

Waarom is het hanteren van de veiligheids- of onzekerheidsmarge zo belangrijk?

Staatstoezicht heeft in haar advies omtrent de versterkingsopgave een veiligheidsmarge gehanteerd bij het aantal gebouwen dat versterkt moet worden. Zoals wij het zelf altijd zeggen: we zijn aan de veilige kant gaan zitten. Het kabinet heeft deze aanpak in februari overgenomen bij haar besluit om het advies van SodM op te volgen. En ook nu neemt het kabinet de aanpak over nu ook de Mijnraad dit adviseert: "De Mijnraad stelt ook voor om aan de veiligheidsnorm een tijdelijke onzekerheidsmarge toe te voegen".

Waarom hanteren we deze onzekerheidsmarge? Dat doen we omdat er nogal wat onzekerheden nog niet of onvoldoende meegenomen zijn in de gehanteerde berekeningen. Maar ook onzekerheid in de gebouwen die in de modellen zijn gestopt: wat als iemand een aantal muren heeft doorgebroken en daarmee zijn huis onveilig is geworden dan je uit de modellen zou veronderstellen? Wat als er een strenge winter is en er toch onverhoopt meer gas wordt verbruikt dan voorzien? Wat als het afbouwplan van de minister niet zo voorspoedig gaat als voorspeld? Dan wil je niet opnieuw terug naar Groningen om uit te leggen dat er toch meer huizen onveilig zijn dan eerder aangenomen. Ik wil namelijk heel graag het volgende voorkomen:

Meneer Jansen heeft een paar jaar geleden gehoord dat zijn woning niet voldeed aan de veiligheidsnorm. Inmiddels blijkt dat (zonder de veiligheidsmarge te hanteren) het huis van meneer Jansen wel aan de veiligheidsnorm voldoet. Dit is al een bijzonder lastig gesprek. Veel mensen hebben weinig op met complexe berekeningen. Uiteindelijk, heeft hij er vrede mee. Vervolgens volgt er een koude winter (of gaat de afbouw van de gaswinning toch langzamer of zijn er nieuwe inzichten in de risico's) en dan blijkt bij de volgende berekeningen dat het huis van meneer Jansen toch weer onveilig is. Wie gaat dit aan hem vertellen en uitleggen? En wat zal zijn reactie zijn?

Het van jaar tot jaar komen met de beste en laatste inzichten klinkt rationeel heel prettig, maar is vrees ik niet uitlegbaar. En maakt het vormgeven van consistent beleid en toezicht nauwelijks mogelijk. Om dit te voorkomen hebben wij een veiligheidsmarge gehanteerd zowel bij het bepalen van de 12 miljard Nm³ per jaar als bij het bepalen van het aantal gebouwen dat niet voldoet aan de veiligheidsnorm. Daarmee ontstaat namelijk duidelijkheid voor de komende jaren. En is de kans veel kleiner dat de inzichten zodanig gaan wijzigen dat er na het komende gesprek toch nog een extra gesprek met meneer Jansen nodig is.

Welke randvoorwaarden moeten gesteld worden aan de versterkingsoperatie?

Dan kom ik bij de randvoorwaarden. Ik zal er drie noemen: één omtrent hoe de dialoog met bewoners aangegaan zou moeten worden, één wat er aangeboden moet worden als versterkingsmogelijkheid, en één omtrent de snelheid van de nieuwe versterkingsoperatie.

Aangaan van dialoog vereist ook het geven van een advies

Ik denk dat iedereen doordrongen is van hoe complex het onderwerp in elkaar zit. Het aan de keukentafel van een bewoner de feiten op tafel leggen en dan van een bewoner verwachten dat deze een weloverwogen keuze maakt (wel of niet versterken) is niet realistisch en ook niet helemaal eerlijk. Mensen hebben hulp nodig om deze keuze goed te begrijpen, de afwegingen goed te begrijpen en veel mensen zullen ook hulp nodig hebben om een keuze te maken. Het is belangrijk dat de dialoog daarom ook een advies bevat, waarvan uiteraard de bewoner af kan wijken.

Ik denk dat het daarom belangrijk is om de mensen in de groep van 5700 gebouwen die voor langere tijd (2025 en nog verder) niet aan de veiligheidsnorm inclusief een onzekerheidsmarge voldoen, zelfs dringend te adviseren hun woning te laten versterken. Naarmate de tijd dat de woning niet aan de veiligheidsnorm voldoet korter wordt (omdat de afnemende gaswinning voor veiligheid zorgt) hoeft het advies niet dringend te zijn. En bij die gebouwen waar de periode maar zo'n twee jaar of nog korter is, kan het advies zelfs andersom luiden: 'u hoeft eigenlijk niet te versterken, maar de keuze is aan u'.

Wij hebben per gebouw precies in beeld hoe lang de periode is dat een huis zonder versterking niet aan de veiligheidsnorm (inclusief de onzekerheidsmarge) voldoet. Deze informatie kunnen wij ter beschikking stellen aan de NCG. Mits bewoners het hiermee eens zijn, kan de NCG deze informatie gebruiken.

Bied de versterkingsoptie die vereist is

Het kabinet neemt het advies van de Mijnraad over om met de mensen van de groep van 5700 gebouwen (het kabinet spreekt over de bijbehorende 7000 adressen) in gesprek te gaan. Het kabinet spreekt ook over het aanbieden van 'lichte versterkingsmaatregelen'. Het is denk ik belangrijk om te spreken over het aanbieden van 'de vereiste versterkingsmaatregelen' of die nu licht of zwaar zijn. Hierbij kan uitgegaan worden van ofwel de inspectieresultaten en de toepassing van laatste NPR aanpak of uitgegaan worden van een meer generieke aanpak waarbij dezelfde NPR normen als uitgangspunt genomen worden. Het moeten niet de maatregelen zijn die voorop staan, maar het voldoen aan de norm.

Organiseer voor snelheid

We hebben in ons advies sterk gepleit voor snelheid. Het is niet acceptabel als de nieuwe versterkingsoperatie jaren gaat duren. De Mijnraad heeft ons pleidooi voor snelheid overgenomen. Ook onderschrijft zij ons advies om te prioriteren op basis van risico's: grootste risico's eerst. Dit betekent overigens niet dat acties op elkaar hoeven te wachten. Er kan parallel gewerkt worden:

- 1) Het per direct starten met de versterking van de gebouwen waar we al weten wat er moet gebeuren (dit zijn de gebouwen waar al versterkingsadviezen beschikbaar zijn) is een inkopper. Maar het moet wel gebeuren.
- 2) Het zo snel als mogelijk informeren van de individuele bewoners van de rest van de 7200 gebouwen, zodat ook zij zo snel mogelijk helderheid krijgen: In welke groep zit ik? Welke afweging moet ik gaan maken en hoe ga ik daarbij geholpen worden?
- 3) Het zo snel als mogelijk helder krijgen van de versterkingsopties voor deze gebouwen, het vervolgens vormgeven van de adviezen en het voeren van de gesprekken met de bewoners. Afhankelijk van de keuzes van bewoners kan dat tot het voorbereiden en uitvoeren van de versterking overgegaan worden.

De gehele versterkingsoperatie zou zoveel als mogelijk voor 2021 afgerond moeten zijn, en daar wat dat niet mogelijk blijkt, zo snel als mogelijk daarna. Pas dan kunnen we met voldoende zekerheid zeggen: de veiligheid in Groningen is dezelfde als elders in Nederland.